

Työikäisten sote-palvelujen ja aikuissosiaalityön tietofoorumi 28.9.2026

Ajankohtaista lainsäädännöstä, kommenttipuheenvuoro

Pauliina Pippola

Yleislääketieteen ja geriatrian erikoislääkäri

Ylilääkäri, palvelualuejohtaja

Lähi-terveyspalvelut ja kuntoutus

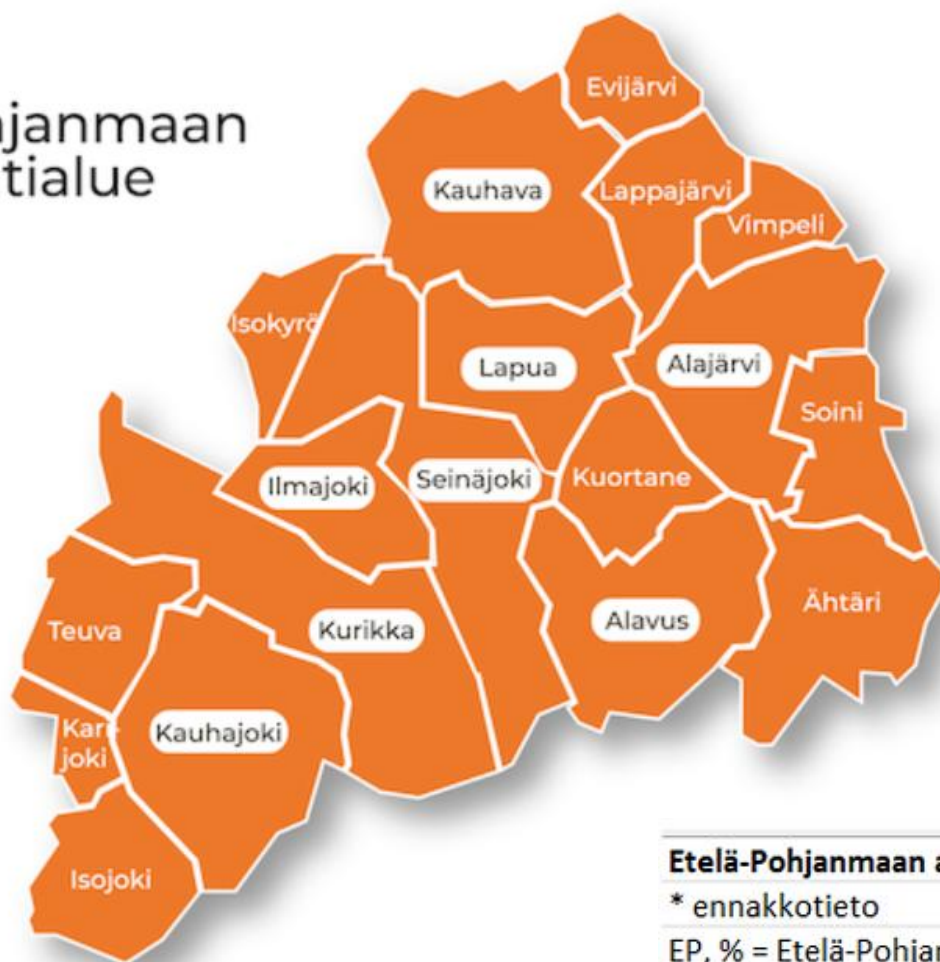
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

- *Kuolemansyyn selvittämisestä annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi perussäännökset menettelyistä kuoleman toteamiseksi, kun nykyisin kuoleman toteamisesta säädetään asetuksella. Laissa säädettäisiin edellytyksistä, joiden täyttyessä lääkärin lisäksi **sairaanhoitaja tai ensihoitaja** voisivat todeta kuoleman. Sääntelyä kuolemasta ilmoittamisesta, lääketieteellisestä kuolemansyyn selvittämisestä sekä vainajan ruumiin käsittelystä ja säilyttämisestä täsmennettäisiin säätämällä tarkemmin eri toimijoiden velvoitteista*
- *Poliisia koskevaa sääntelyä muutettaisiin säätämällä mahdollisuudesta siirtää vainajan ruumis kylmäsäilytystilaan poliisimiehen päätöksen perusteella tiettyjen edellytysten täyttyessä. Lisäksi tehtäisiin poliisin tehtäviä koskevaan sääntelyyn eritä muita täsmennyksiä.*
- *Kuolintodistusta ja hautauslupaa sekä eritä muita seikkoja koskevat säännökset siirrettäisiin asetuksesta lakiin, ja niiden sääntelyä ajantasaistettaisiin. Tilastokeskukselle säädettäisiin mahdollisuus saada kuolintodistus Kanta-palveluiden kautta. Lain rangaistussääntelyä täsmennettäisiin.*
- *Ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettuun lakiin tehtäisiin muutokset, jotka aiheutuvat siitä, että kuoleman toteamisesta säädettäisiin jatkossa kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa.*
- *Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.*
- *Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.*

Hyvinvointialue 1...
väestö yhteensä

189 474

Etelä-Pohjanmaan alueprofiili

* ennakkotieto

EP, % = Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen osuus koko maasta, %

Indikaattori	Lukumäärä		
	Etelä-Pohjanmaa	Koko maa	EP; %
75 vuotta täyttäneet 2025	26 360	675 448	3,9

Aika ennen hyvinvointialuetta: terveyskeskukset ja kuoleman toteaminen

- Alueen kahdeksassa terveyskeskuksessa kiirevastaanotto vuoden jokaisena päivänä ja kuoleman toteaminen kiirevastaanotoilla mahdollista
- Haastetta kuoleman toteamisessa asumispalveluyksikössä tapahtuneen kuoleman yhteydessä ajoittain
 - vainajan siirtäminen kylmätiloihin vasta kuoleman toteamisen jälkeen

Hyvinvointialueen aikaiset muutokset Etelä-Pohjanmaan HVA:lla

- Viikonloppujen ja juhlapyhien kiirevastaanottotoimina keskittynyt portaittain Seinäjoelle vuosien 2024 ja 2025 aikana
- Perustason osastojen määrä vähentynyt
- Kotisaattohoidon määrä on lisääntynyt
- Omassa asumispalveluyksikössä kuoleamisen mahdollistaminen on lisääntynyt ja yksiköissä kuolleiden prosentuaalinen osuus on lisääntynyt
- Kuoleman toteaminen virka-ajan ulkopuolella mahdollista vain Seinäjoella (pth kiirevastaanotto, esh päivystys ja osastot)
 - Etäisyydet 0 – n 100 km

Hyvinvointialueen aikaiset muutokset Etelä-Pohjanmaan HVA: lla

- Toimintamallin luominen, yhteistyö ja viestintä
 - Sote-keskukset; vastaanotot ja osastot
 - Kotisairaala ja palliatiivinen keskus
 - Keskitetty kiirevastaanotto
 - Päivystys ja muu erikoissairaanhoido
 - Asumispalveluyksiköt (oma palvelutuotanto ja yksityiset) ja niiden lääkäripalvelut (omat ja ulkoistetut palvelut)
- Kilpailutettu vainajan kuljetus toteamista varten
 - Ohjeistukset palvelun käytöstä
 - Kustannukset!
 - Yksittäisiä lääkäreitä reuna-alueilla, jotka puhelinsoiton perusteella käyneet toteamassa paikkakunnalla

Nykytila

- Kuolemasta ilmoittaminen
 - Käytännössä jo nyt ilmoitettu sen yksikön lääkärille, jonka hoidossa ollut
- Kuoleman toteaminen
 - Viivytyksettä – termin tulkinta aiheuttanut haastetta, ohjeistettu max 20 h
 - Vainajan siirtäminen toteamista varten muuttanut prosesseja ja lisännyt kustannuksia
 - Yhteistyö hautauspalveluyrittäjien kanssa ja kilpailutetut palvelut
 - Kylmätiloihin siirtyminen takaisin omalle paikkakunnalle
- Kuolemansyyn selvittäminen sekä kuolintodistus ja hautauslupa
 - Käytännössä kuoleman toteava lääkäri ei tee kuolemansyynselvittämistä, anna hautauslupaa eikä tee kuolintodistusta, vaan viimeksi hoitanut lääkäri/yksikkö
- Vainajan säilytystilojen riittävyys ja logistiikka
- Yhteistyö hautaustoimistojen ja seurakuntien kanssa

Mahdollisuudet

- *Pääministeri Orpon hallituksen ohjelmassa on useita kirjauksia liittyen sosiaali- ja terveydenhuollon sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöön ja sen saatavuuteen ja riittävyteen liittyviin toimiin. Hallitusohjelman mukaan selkeytetään työnjakoa ja tarkastellaan kelpoisuusehtoja, sekä mahdollistetaan ammattihenkilöiden välinen joustava työnjako*
- *Kuolema on todettava viivytyksettä.*
- *Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä ennakoituissa kuolemantapauksissa sairaanhoitaja voi todeta kuoleman, jos kuolema tapahtuu 1) terveyskeskuksessa, sairaalassa tai muussa terveydenhuoltoa toteuttavassa toimintayksikössä 2) sosiaalihuollon ympärivuorokautisessa palveluasumisessa, laitospalvelussa tai yhteisöllisessä asumispalvelussa; tai 3) kotisairaanhoidon, kotisairaalahoidon tai kotihoidon piirissä. Edellytyksenä 2 momentissa säädetylle menettelylle on, että sairaanhoitajalla on oltava riittävä tieto potilaan tilasta, kuoleman toteamiseksi tehtävistä tutkimuksista ja kuoleman syyn selvityksen perusteista. Menettelyä ei saa noudattaa, jos kuoleman olosuhteissa on syytä epäillä, että asiassa on suoritettava oikeus lääketieteellinen kuolemansyyn selvitys.*
- **Edelleen, mikä on viivytyksettä?**
- **Saattohoitovaiheen tunnistaminen ja kirjaaminen sekä ennakointi tulevan kuoleman varalle tulee lisääntyä (tahdistin, mahdollinen oikeuslääketieteellinen kuolemansyyn selvitys)**
- **Sairaanhoitajat asumispalveluyksikössä työskentelevät useimmiten vain virka-aikaan; epäselväksi jää, tuleeko olla nimenomaan saman yksikön sairaanhoitaja ja hoitoon osallistunut sairaanhoitaja, joka toteaa kuoleman**
- **Epäselväksi jää, voiko esim liikkuvien palveluiden sairaanhoitaja (kotisairaala, alue-ensihoitaja) käydä asumispalveluyksikössä toteamassa kuoleman**

Mahdollisuudet

- *Kuoleman toteamisen jälkeen lääkärin on suoritettava vainajalle ulkotarkastus. Ulkotarkastuksessa lääkärin on tutkittava vainaja henkilöllisyyden, kuolinajan ja kuoleman olo suhteiden selvittämiseksi. Ulkotarkastus on suoritettava ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin viimeistään seitsemän vuorokauden kuluessa kuoleman toteamisesta tai oikeuslääketieteellisen ruumiin avauksen yhteydessä. Lääkärin on kirjattava ulkotarkastuksessa tekemänsä löydökset, niistä tekemänsä päätelmät sekä käsityksensä kuolemansyistä ja oikeuslääkärin kuolemansyyn selvittämiseksi tarvittavista tutkimuksista vainajan potilas asiakirjoihin tai kuolemansyyn selvittämisen asiakirjoihin.*
- **Joissakin tapauksissa siis erillinen ulkotarkastus, jos sairaanhoitaja todennut kuoleman – kylmäsäilytystilojen ja lääkäripalveluiden fyysinen etäisyys merkittävä**
- **Jos lääkäri toteaa kuoleman, voi ulkotarkastuksen tehdä samalla**
- **Tärkeää on, että hautauslupa voidaan antaa vasta, kun lääkäri on selvittänyt kuolemansyyn**

Mahdollisuudet

- *Jos tiedossa ei ole lääkäriä taikka palvelun järjestäjää tai -tuottajaa, joka suorittaa lääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen, tai jos se on muuten erityisestä syystä perusteltua, lääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen suorittamisesta vastuussa on se hyvinvointialue, jonka asukas vainaja eläessään oli.*
- *Vainajan ruumista säilyttävän sosiaali- tai terveydenhuollon palvelunjärjestäjän tai -palveluntuottajan sekä oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen yhteydessä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vastuulla on poistaa vainajasta turvallisuusriskin aiheuttavat sekä vainajassa ulkoisesti näkyvät hoitolaitteet. Jos vainaja on kuollut muualla kuin terveydenhuoltoa toteuttavassa toimintayksikössä, hänen ruumistaan ei ole viety säilytykseen terveydenhuoltoa toteuttavaan toimintayksikköön tai toimintayksiköllä ei ole osaamista turvallisuusriskin aiheuttavan hoitolaitteen poistoon, on sen hyvinvointialueen, jonka asukas vainaja eläessään oli, vastuulla huolehtia 3 momentissa tarkoitettujen hoitolaitteiden poistosta*
- **Hyvinvointialueen vastuu selkeä**
- **Käytännöistä laitteiden poistossa tulee sopia ja poisto tulee kirjata potilastietojärjestelmään**

Huomioitavat asiat

- Lakiin kirjattava velvoite siitä, että lääkärin tulee tehdä vainajan ulkotarkastus 7 vrk kuluessa on resurssien puitteissa helpompi toteuttaa kuin välitön kuoleman toteaminen ja ulkotarkastus
- Vainajien siirtokustannusten väheneminen sekä toteamisen että ulkotarkastuksen muutosten vuoksi merkittävä
 - Vainajia kunnioittava siirtojen väheneminen
- Erikseen säädely velvollisuus ulkotarkastuksen tekemiseen tulee mahdollisesti lisäämään ulkotarkastuksen yksityiskohtaisuutta ja asian kirjaamista, mikä on hyvä asia
- Prosessien suunnittelu ja ohjeistusten tekeminen tulee tehdä
- Perehdytys ja koulutus tulee suunnitella ja toteuttaa
 - Sairaanhoidtajien koulutus
- Kylmätilojen perustaminen, hallinnointi ja logistiikka
- Asiakirjojen toimittaminen, sähköisiä kanavia hyödyntäen, ilman salassapitosäädöksiä aiheuttamia rajoitteita tulee olla mahdollisimman toimiva

Kiitos!

Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialue